

Sémi összehasonlító nyelvészet

BMA-HEBD-303

Biró Tamás

2014. október 15.

- Honlapon:
 - *Reconstructing a family tree (in abstracto)*
 - *Drawing a family tree based on isoglosses: dilemmas*
- Második félév?
- Bennett szkennelés?

Házi feladat a jövő hétre

Következő órára: olvasandó + házi feladat

1. Olvasandó: K-McK 61-92 (arab), Dobos 95-109 (Ebla, Amurrú).

Készítsen listát az elírásokról, nyomdahibákról.

2. Hangmegfelelések az északnyugati sémi nyelvekben:

- Bennett, p. 30, exercise 2 („*discovering cognates and correspondences*”) módszerét alkalmazza most a Wordlist B *északnyugati sémi* adataira.
- A három kánaáni és öt arámi nyelv közül többet is kizárhat a vizsgálatból, feltéve ha döntését meg tudja indokolni. (Pl.: mely nyelvről mit tudni?)
- Érvelésében hivatkozzon K-McK releváns fejezeteire (leírásokra, nyelvi adatokra) is.
- Emailben: biro.tamas@btk.elte.hu. Határidő: kedd dél (12:00).

Az északnyugati sémi
dialektuskontinuum

Methodological summary:

The family tree model

- Find cognate words: similar words with similar meaning.
- Find regular sound correspondance in cognates
- → explain by sound laws: regular sound changes.
- Reconstruct a family tree
 - Old languages, and contemporary languages,
and reconstructed, hypothetical *proto-languages
on the same tree.
- Thereby, explain gradual differentiation within a language family.

Izoglosszák az északnyugati sémi nyelvekben

Ugariti:

[ā]

Esetrendszer:

Nom Acc Gen

Old Canaanite:

[ō]

Esetrendszer:

Nom Acc Gen

Arámi:

[ā]

Nincs esetrendszer

Héber:

[ō]

Nincs esetrendszer

Problems with the family tree model

- West-Semitic: Aramaic vs. Canaanite languages.
- Long debate: is Ugaritic a Canaanite language?
- Answers:
 1. Time: You cannot compare languages from different periods. Aramaic vs. Canaanite distinction in 1st millennium, whereas Ugaritic is a 2nd millennium language.
 2. Geography:
 - dialect continuum
 - isoglosses
 - Isoglosses may cross each other.
 - Waves of innovation: centre vs. periphery.

Dialect continuum

Dutch:

Gradual change:

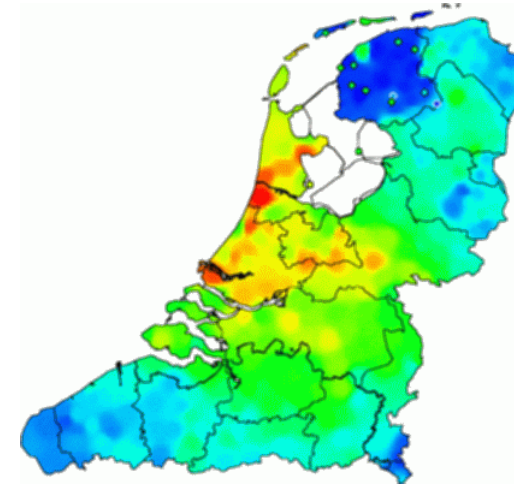

What is a dialect?

Semi-arbitrary
dialect borders:

Center vs.
periphery:

(Source of the illustrations: Wilbert Heringa and John Nerbonne)

Isoglosses

Isogloss: geographical boundary of a linguistic feature (*isolex* for lexicon=word use, *isophone* for phonological=pronunciation difference, etc.). Crossing isoglosses.

Area between two isoglosses: where does it belong to?

Historischer Verlauf der Benrather und Speyerer Linie bis 1945

Legende:

maken Benrather
machen Linie
Appel Speyerer
Apfel Linie

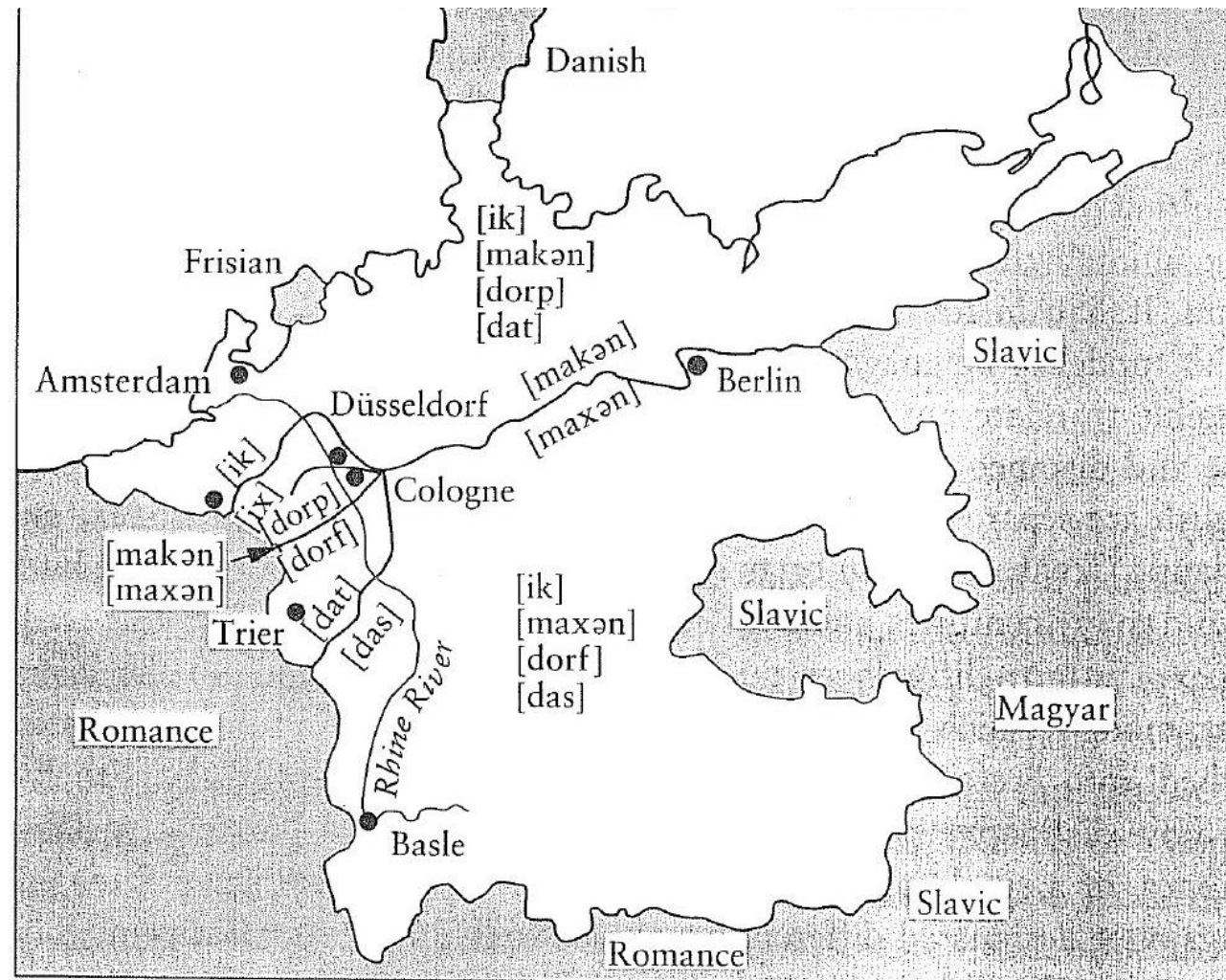
Städte:

- Städte mit bis zu 5 Mio. Einwohnern
 - Städte mit bis zu 1 Mio. Einwohnern
 - Städte mit bis zu 250.000 Einwohnern
 - Städte mit bis zu 50.000 Einwohnern
- Hauptstädte: Berlin

Source: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Benrather_und_Speyerer_Linie.png

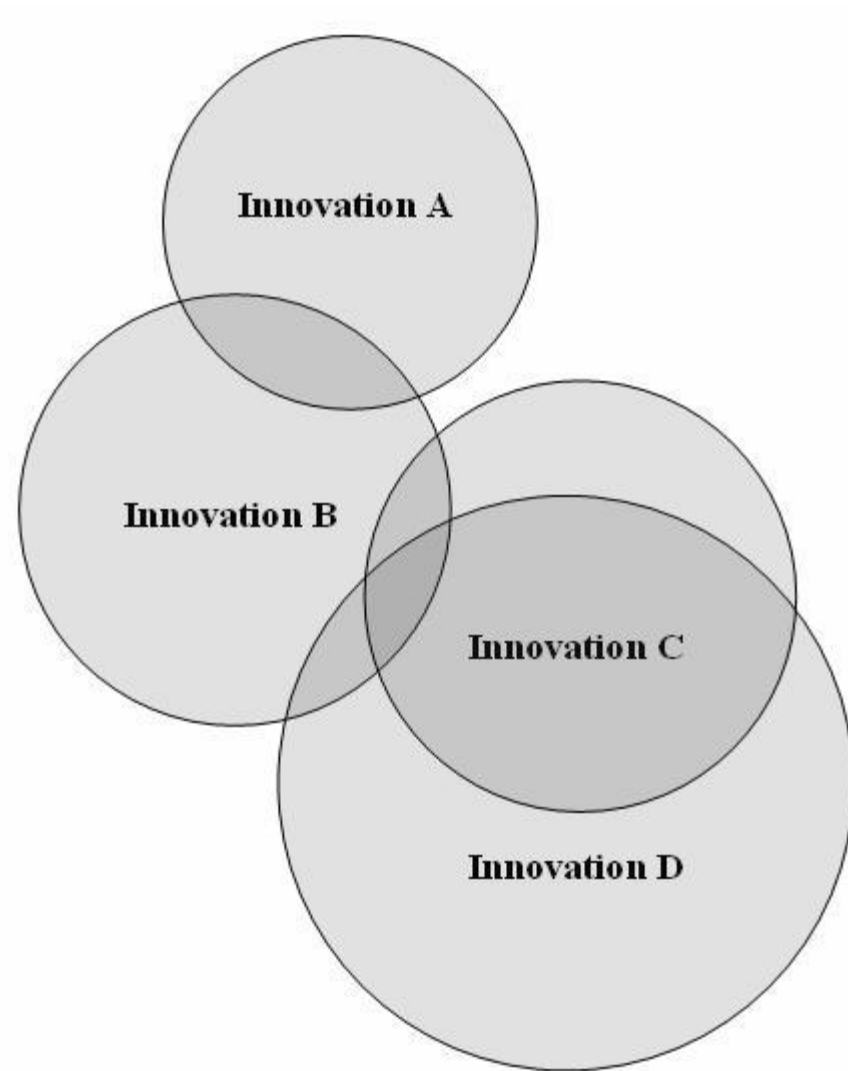
Source: http://nds-nl.wikipedia.org/wiki/Ofbeelding:Ik-ich-Isogloss_-_Uerdinger_Lien.svg

The Rhenish fan

Source:

<http://courses.essex.ac.uk/lg/lg232/images/DialectMaps/Europe/RhenishFan.JPG>

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Wave_Model_Schmidt.jpeg

Family tree model vs. Wave model

Family Tree Model (August Schleicher: *Stammbaumtheorie*, 1860s):

- Biological analogy (Darwin). NB: Darwin influenced by linguistic analogy.
- Related languages originate from common ancestor:
 - different “tribes” migrating to different directions
 - “hard” geographic boundary (hill, river, political border) between “tribes”
 - language change (linguistic tree $\neq$ genetic tree)
 - Explains linguistic diversification, but not convergence.

Wave theory (Johannes Schmidt: *Wellentheorie*, 1872):

- Dialect continuum; different languages in contact (cf. areal linguistics)
- *Innovation* spreads from *center* in continuously weakening circles.
- Peripheries (in all directions) not always reached by innovation: archaic features may survive in distant varieties of the language.
- Can account for complex isogloss structures: different innovations arising in different centers, spreading in perpendicular directions, and reaching different distances.

The West-Semitic language continuum

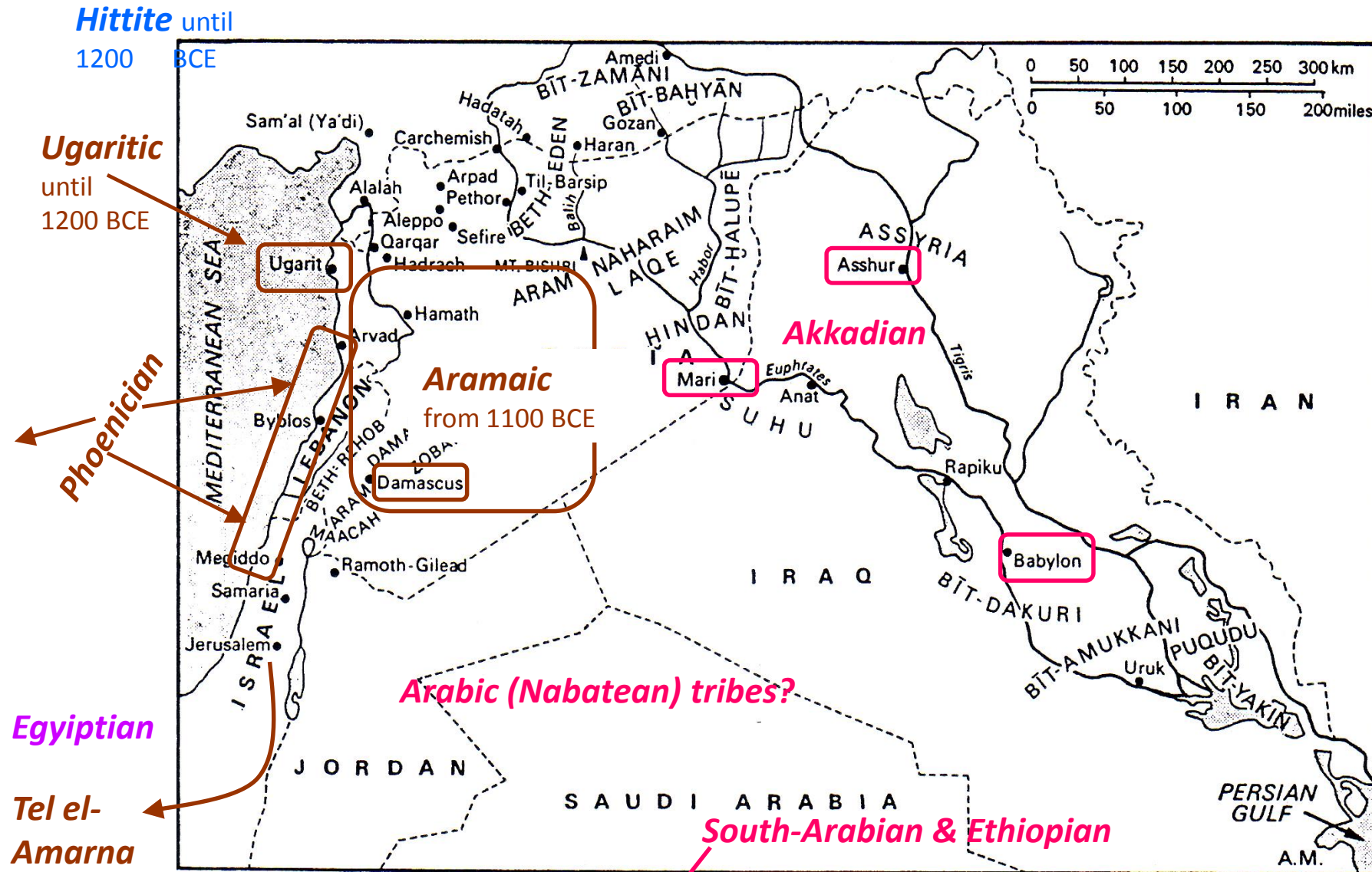
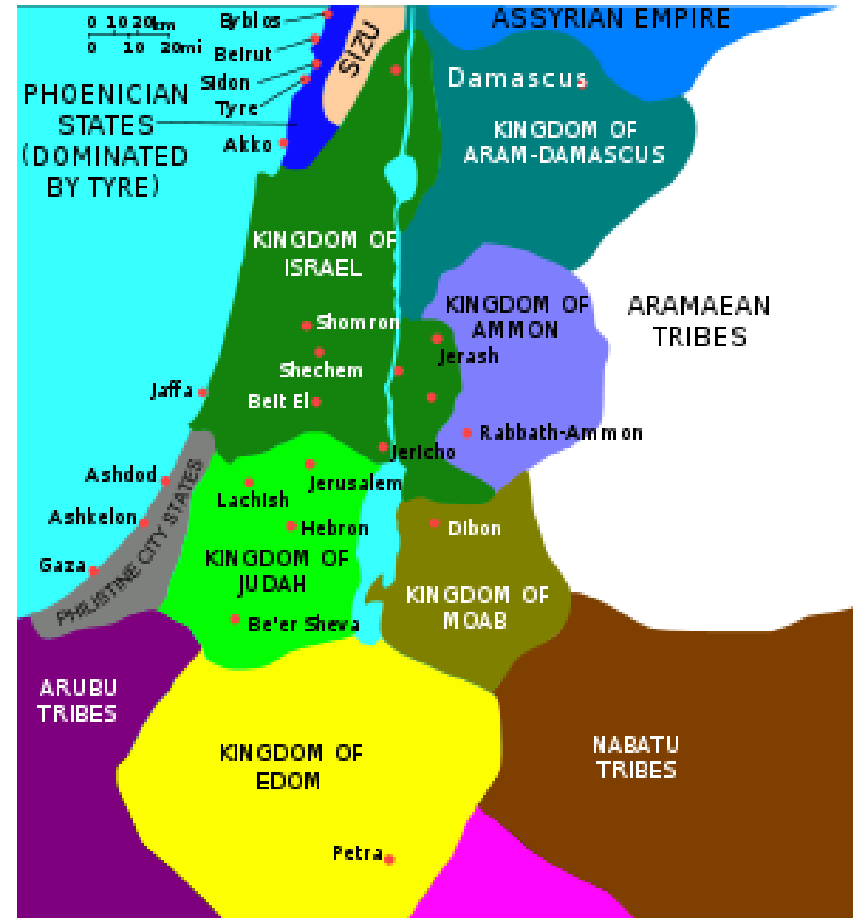

FIG. 4 The Aramaean cities and states.

Source: http://www.aramaic-dem.org/English/History/THE_ARAMAEANS-filer/image001.jpg

The West-Semitic language continuum

- Soon after 1000 BCE:
- (Ugaritic not anymore, no Canaanite shift)
- (Philistine language? Indo-European?)
- Aramaic in Syria (no Canaanite shift)
- Canaanite sound shift [ā] > [ō]:
Phoenician on the coast, and
Hebrew: Northern and Southern
dialects? (E.g., shibbolet/sibbolet?)
- Ammonite, Moabite, Edomite
(etc?).
- *Most probably*:
- - spoken dialect continuum
- - artificial official/literary
language(s) in inscriptions.

Source: http://library.kiwix.org:4201/1/300px_Levant_830_svg.png

A bibliai héber északi dialektusa

Az esetrágok lekopása után szóvégi mássalhangzó-torlódás vagy diftongus jött létre. Feloldása: epentézis (v.ö. szegoláták), összevonás vagy asszimiláció/törlés.

Az északi dialektusokban nem zajlott le epentézis a következő esetekben:

Proto-ÉNy sémi	esetrág lekopása után		epentézis	/	törlés, összevonás
• <i>*baytum</i> ('ház') >	<i>*bayt</i>	>	<i>bayit</i>	/	<i>bēt</i>
			Judeai H st. abs.	/	Judeai H st. constr., ÉH
• <i>*bintum</i> ('lány') >	<i>*bint</i>	>	<i>bint</i>	/	<i>bit(t), bat(t)</i>
			sehol	/	mindenhol
• <i>*šantum</i> ('év') >	<i>šant</i>	>	<i>šana(t)</i>	/	<i>šat(t)</i>
			Judeai H st. abs. (constr)	/	északi héber

[ay] ~ [ē] dialektuskontinuum

Föníciai	Északi héber	Júdeai (TH) st. constructus	Júdeai (TH) st. absolutus	Arámi (birodalmi)
<i>ʔēt</i>	<i>ʔēt</i>	<i>ʔēt</i>	--	<i>ʔiyāt</i>
<i>bēt</i>	<i>bēt</i>	<i>bēt</i>	<i>bāyit</i>	<i>bāyit</i>

Viszlát jövő szerdán!